Woerdags
Magi

indhold:

Børnene gik ind i eventyret med træsko på 3
Fra fortællinger til magi 4
Velkommen til hverdagsmagi 5
Bogens følgende sider 6
Dagplejernes ideer:
Charlotte 8
Bodil 10
Johanne 12
Susanne 14
Laila 16
Mona 18
Karina 20
Mona Agnethe 22
Hanne 24
Lene 26
Ideer og links og litteratur 28

Tak til

nfgjfbcvbccvnmnmjkllælk-las kldsadf
cvbcvnbcvn bcvbdfghbhrhnjcnfd

BØRNENE GIK IND I EVENTYRET MED TRÆSKO PÅ

Hvordan kan vi fortælle historier til de mindste børn uden at læse dem op? Hvordan kan vi som voksne være med til at skubbe til børnenes nysgerrighed og umiddelbare tilgang til verden? Hvordan kan vi i højere grad aktivere børnenes sanser?

I Ikast-Brande Kommune er vi i gang med et projekt, der skal gøre os klogere på, hvad kunst- og kulturoplevelser kan give kommunens allermindste børn. Vi tror på, at børnene gennem sanselige oplevelser bliver klogere på sig selv og på livet. Vi tror også på, at de tager disse erfaringer med sig på den lange bane.

Derfor var det en stor fornøjelse for mig at få lov til at åbne Ønskelandet for kommunens dagplejebørn.

Der var mudder i en træsko, lyden af knasende blade under de små fødder og en krage, der blev ved med at skræppe. Alle sanser var i brug, da Klods Hans gjorde sit indtog i dagplejens multihus Snurretoppen i Ikast. Flere af børnene ville ikke ud af teltet med prinsessen og det blinkende lys, og mudderet fik heller ikke lov til at blive i træskoen ret længe. Det var en fornøjelse at se dagplejebørnenes umiddelbare tilgang til oplevelsen, som var blevet til i samarbejde med LIMeren, Limfjordsteatret og en del af Aarhus 2017s Ønskelandet.

Børnene gik ind i H.C. Andersens Klods Hans med træsko på, og der er ingen tvivl om, at de har fået eventyret ind under huden på en anden måde, end hvis de 'kun' havde set billeder og fået det læst op.

Tak til LIMeren for en oplevelsesrig og sanselig dag og et stort klap på skulderen til vores dygtige dagpleje.

Carsten Kissmeyer,
tidligere borgmester Ikast-Brande Kommune

FRA FORTÆLLINGER TIL MAGI

- en fortælling fra LIM'eren - et værksted for scenekunst ved Limfjordsteatret

En lidt grå aften mødte jeg en flok dagplejere i Ikast. Vi skulle indgå i et nyt projekt sammen, og Snurretoppen, som er deres fælles legestue, dannede rammen. Snurretoppen var ret nyetableret og var lidt halvtom. Der var stille, mens vi spiste sandwich.

Projektet havde som fokus at gøre ansatte i dagplejen til bedre fortællere. At fastholde kulturen i daglig børnehøjde var også et af målene fra Europæiske Kulturbørn , men hvordan gør man det i praksis mellem bleskift, gåture, leg, spisning og den daglige lur?

Vi tog det første spadestik på Snurretoppen en ganske almindelig tirsdag morgen. Jeg iscenesatte "De tre bukkebruse" i et lille rum. Her havde jeg stillet en kasse på et gedeskind og havde tre forskellige størrelser gummistøvler med. Nordiske folketoner flød ud i rummet. Børnenes reaktioner på opstillingen og musikken var meget forskelligartet, nogle lyttede intenst, mens andre prøvede støvler og undersøgte lyden af de tramp jeg lavede med støvlerne på kassen. Et enkelt barn løftede skindet og spurgte, "Trold?"

Vores fineste opgave i dette forløb har været at lytte til, undersøge og styrke dagplejernes egne ideer. Vi har introduceret begrebet sugerørsperspektiv, hvor man zoomer ind på en lille del i fortællingen, hvilket gør at lige præcis den del får fokus og vokser i perspektiv. Det har fx været lyden af bjælder, duften af græs eller følelsen af forskellige skind.

I løbet af et år undersøgte dagplejerne eventyr, egne fortællinger fra hverdagen og sansevandringer ud fra sugerørsperspektivet. Dagplejerne ville have mere, de ville udfordres, og vi introducerede konceptet Hverdagsmagi.

Hverdagsmagi i dagligdagen har mange former. Vi bad dagplejerne om at finde det rum, et skab eller et uderum, hvor de holdt af at være sammen med børnene. Her skulle de undersøge, hvordan de kunne transformere rummet til et magisk sted.

Resultaterne af disse vidunderlige magiske steder, kan du opleve på de næste sider. Det har været en fornøjelse at være en del af jeres hverdag. Tak.

Katrine Weigelt
og Charlotte Olling Rebsdorf

Europæiske Kulturbørn er et udviklings- og forskningsprojekt, hvor kunst og kultur inddrages i dagligdagen med de 0-8 årige børn. Europæiske Kulturbørn er moderprojektet til projektet Hverdagsmagi.

VELKOMMEN TIL Hverdags Magi

Projektet Hverdagsmagi blev altså født ud fra dagplejerenes eget ønske om "mere", og gik fra at være et fortæller-projekt til at være et fortæller-rum-projekt. "Rum" i denne sammenhæng, skal forstås som det sted dagplejeren selv udvælger. Det kan være alt fra legeværelset til haven, fra dukkehuset til legehuset. Hverdagsrummene blev således bragt ind i hele iscenesættelsen omkring fortællinger, og vi fandt hurtigt ud af, at hverdagens rum har masser at byde på. Ja, faktisk åbnede der sig et helt nyt univers hver gang et kendt rum lige så stille blev transformeret, forandret eller blot tilføjet små fantasifulde elementer. Dette måtte undersøges nærmere, og eksperimenterne gik igang.

Charlotte og Katrine introducerede dagplejerne for Hverdagsmagi, og fandt sammen med den enkelte dagplejer frem til hvilke ønsker, formåen og muligheder de måtte have. Helt konkret mødte Katrine op til en dag hos dagplejeren. Med sig bragte hun et kamera og en kasse. Kassen var tænkt som en inspirationskasse, og indeholdt diverse remedier og ting og dimsedutter. Alt sammen til fri afbenyttelse af dagplejeren og børnene, som også meget gerne ville gå på opdagelse i den. Katrine formåede nænsomt at guide og komme med ideer, så den enkelte dagplejer fik fuldt ejerskab over deres små delprojekter rundt omkring i hjemmene.

Samlet set er Hverdagsmagi et projekt der dækker over både fortællekunst, scenekunst og dagplejepædagogik (?). Det er et projekt der indeholder 10 dagplejeres fremkringelse af- og beretninger om, hvordan en lille bitte smule farvestrålende magi er dukket op i Deres og børnenes hverdag. Og det er en bekræftelse af, hvor vigtigt det er, at vi husker på at give plads til fantasien, til fordybelsen, til opmærksomheden og til legens kreative og æstetiske væsen.

En dagplejers hverdag er fuldt belagt med gøremål, læreplaner og forskellige krav, og det har naturligvis ikke været en rejse helt uden bump på vejen. Det er klart at der opstår frustrationer og udfordringer der skal overkommes, hvor det lige i situationen kan det være svært at se løsningerne. Det kan være svært at se skoven for bare træer. Men det er netop her alt det interessante oftest dukker op, og her man finder nye veje til anderledes løsninger. Det er her at man overkommer sin frygt for det nye, og finder ud af at "turde". Og jo flere gange man tør noget nyt, jo mere magi kan der ske at dukke op.

Med denne bog ønsker vi at give et billede af, hvordan en dagplejer, med sin kerneopgave som omsorgsgiver for børnene, med stor fordel og til stor glæde kan drage lidt af scenekunstens kunster ind i hverdagen sammen med børnene. Og det er ikke kun i kunstens og fantasiens tjeneste vi med så stort engagement og glæde her præsenterer projektet. Vi har løbende konfereret med nye reviderede og styrkede læreplaner og overordnede politiske målsætninger, og kan med stolthed og sikkerhed sige, at et projekt som Hverdagsmagi, der trækker på scenekunstens mange greb og teknikker, lægger sig ind over flere af læreplanens målsætninger. Overordnet beskrevet står der i målene: "Det er hensigten, at legen og en legende tilgang til læring, barnets interesser, undring og nysgerrighed samt det pædagogiske personales viden om at fremme læring og udvikling, er udgangspunktet for de læringsprocesser, som barnet indgår i" . Hverdagsmagi lægger vægt på legen og fantasiens udfoldelse, på at dagplejeren er klædt bedst muligt på til at guide barnet i disse rammer, og at der lægges spor ud for læring på flere forskellige legende og udfordrende niveauer. "Dagtilbud skal nemlig ikke være førskoler" som forsknings- og udviklingschef, Andreas Rasch så fint siger det.

BOGENS FØLGENDE SIDER

I vil igennem bogens næste sider blive introduceret til mange forskellige former for beskrivelser, argumenter og opfordringer til sansestimulering. Det kunne måske tydes som et forsøg på, at vi opfordrer til et konstant sansebombardement af børnene. Dette er dog overhovedet IKKE tilfældet. Hele rammen omkring projektet er blevet til ud fra begreberne nærvær og omsorg. Så de følgende sider skal altså opfattes som ideer, input og inspiration til den lille tidslomme, der er i den travle dagplejers hverdag, hvor der kan arbejdes konkret og bevidst med eksempelvis kunstneriske og æstetiske processer.

Når der på de følgende sider bliver nævnt, at børnene eller dagplejeren går på opdagelse i- eller bruger ting fra "kassen", er det den føromtalte inspirationskasse som Katrine medbragte på sin rejse rundt til de enkelte dagplejere.

I vil nu blive præsenteret for de enkelte dagplejeres projekter, som er foregået rundt omkring i hjemmene. Herefter kommer lidt "godter" og tips til forløb, i form af links og ideer.

Nyd, sans, spørg, oplev og bliv nysgerrig og gerne inspireret.

"Master for en styrket pædagogisk læreplan":
http://socialministeriet.dk/media/18433/master-for-en-styrket-paedagoiske-laereplan.pdf
Andreas Rasch-Christensen er forsknings- og udviklingschef ved VIA University College. Han er samtidig formand for regeringens arbejdsgruppe, der skal udarbejde en ramme for styrkelse af den pædagogiske læreplan i dagtilbud.

Børn lærer ved at udforske med krop og sanser, ved at undre sig og stille spørgsmål, ved at blive mødt af spørgsmål og udfordringer, samt ved at eksperimentere med fx materialer og gøre opdagelser.

Børn lærer gennem kommunikation, udveksling og sociale interaktioner. De lærer ved at opleve nyt og ved at opleve, at de fx kan bidrage til at ændre på regler og finde innovative og kreative løsninger på udfordringer i sammenhænge, de indgår i sammen med andre børn og voksne.

Børns læring fremmes af at turde begå fejl, famle og slippe fantasien løs.

"Master for en styrket pædagogisk læreplan":
http://socialministeriet.dk/media/18433/master-for-en-styrket-paedagoiske-laereplan.pdf

Charlotte

EVENTYR PÅ SPRING

I Charlottes kunstværk kaster Rapunsel sit lange hår ud af vinduet, alt imens Jacob klatrer op ad bønnestagen med Hodja fra Pjort flyvende om ørerne.

Tanken bag

På Charlottes opfordring er hendes datter og veninde i gang med at male et særdeles fint maleri til legeværelset. Eventyrene står decideret i kø for at blive fortalt. Der er svaner, Hans og Grethe, Klods Hans med sin ged, og visse steder kan man mærke struktur i maleriet; bølgerne der bruser og Grethes vævede fletninger. Det er ikke bare et almindeligt billede, der er også tænkt over sansestimuli og æstetik

I tillæg til billedet laves små sansekasser der passer til eventyrene. F.eks. én med fjer til de syv svaner, én med hår til rapunsel etc.

Til eventyrene om Bønnestagen kunne der evt. sås pralbønner i bøtter malet af børnene, og børnene ville efterfølgende kunne se dem vokse og transformere sig, og måske se dem vokse ind i himlen?

Det virker fordi

Fortællingen åbner sig. Den åbner sig ud imod børnene, og byder dem indenfor i et mix af forskellige sanseområder og muligheder. En fortalt fortælling vil børn blot forholde sig til auditivt, hvilket vil give anledning til udvikling af indre billeder. -Et område som stadig er i fuld udvikling hos små børn. En måde at hjælpe dem på vej, er netop at brede fortællingen ud og anvende flere sanse-modaliteter og rum. De bliver visuelt (synsmæssigt), auditivt (høresansen) og taktilt (følesansen) udfordret. Denne form for integration af sanserne er vigtig i en tid hvor det visuelle er så stærkt i fokus. Børnene vil tilegne sig evner og erfaring i at anvende flere sanser af gangen, og således være i stand til at udvikle forskellige handlestrategier. I stedet for kun at have én løsningsmodel for øje, vil de, ved at blive udfordret på denne måde, helt naturligt tilegne sig en mere eksplorativ og undersøgende tilgang.

Sted

Billedet blev hængt op i børnehøjde på legeværelset, så de kunne kigge på alle elementerne og føle på de forskellige konturer i malingen. Det er også muligt at flytte billedet og sansekasser med ud i husets andre rum.

Børnenes reaktioner

Billedet der rummer uanede muligheder, gjorde stort indtryk på børnene. De rørte og sansede i deres eget tempo og vandrede med store øjne rundt i maleriet, alt imens Charlotte fortalte om eventyrerne og præsenterede alle figurerne.

Materialer

Tynd træplade
Eventyr
Maling
Lyskæde
Små æsker med materialer der refererer til eventyrerne
Stof, paryk etc.

Bodil

EVENTYR PÅ SPRING

En kasse har stået fremme hele morgenen, og små hænder har ventet på, at få lov til at gå opdagelse i den.

Tanken bag

Bodil har fundet sine gamle, fine hatte frem. De er sat foran et stort spejl i børnehøjde. Kassen rummer hatte i alle afskygninger; en stor stråhat med masser blomster, en varm hue fra Tibet, en stor hat pyntet med fjer og legetøjsheste.

Den varme hue og et par solbriller åbner til en samtale om sneen og om bjerge, og hatten med hestene vækker forundring over at hestene bor på en hat. Blomsterhatten minder et af børnene om sin bedstemor.

Der er også en hat, der ikke er pyntet. Den får nu nyt liv med glimmerstjerner fra kassen. Det indleder til en samtale om, hvor stjernerne mon bor?

Hattene kan eksempelvis også bruges til hatteteater, hvor et lille stykke stof hænges op og børnene selv vælger en hat, som den voksne laver et lille stykke med. Desuden kan hattene laves til små fortællinger i sig selv ved netop at sætte dyr, glansbilleder, lyskæder andre sjove ting på dem.

Det virker fordi

Vi leger her med begreberne identitet og transformation. Dette er især appellerende for ældre børn, da de får lov til at eksperimentere med forskellige beklædningsgenstande, der giver dem mulighed for at udforske forskellige identitetsroller.

For de mindste er det nonverbale samspil og det "ukendte i det kendte" i centrum. Deres følelse af tryghed og nærvær stimuleres og udvikles, hvilket er en motiverende faktor for at kunne håndtere nye og ukendte situationer i deres fremtidige liv.

Sted

Hattene bliver spredt ud i en lille gang foran et stort spejl, hvor børnene kan undersøge deres eget spejlbillede.

Børnenes reaktioner

Hattene vakte forundring. Særligt hos de større børn, der kunne sætte ord på hvad hattene mindede dem om. De nød at skifte hattene ud og se sig selv i spejlet på en ny og anderledes måde.

Materialer

Gamle hatte i alle mulige former og farver
Legestøjsdyr etc.
Fjer
Sytråd og nål
Blomster
Hue, solbriller etc.
Stort spejl

Johanne

TUSIND OG ÉN NAT

Johanne samlede toiletruller, som børnene malede på.
Pludselig var Tusind og én Nats fortællinger bragt til live.

Tanken bag

Johanne har udelukkende arbejdet ud fra, hvad hun havde, som alligevel skulle i skraldespanden; toiletruller. Der bliver gemt og samlet ind, og hun og børnene går i gang med at male på dem. Herudover er Johanne gået på opdagelse efter andre interessante ting til projektet. Hun finder julekugler, tørrede appelsinskiver, glimmer, gamle dåser, og ved at sætte det sammen på en legende måde, opstår der pludselig et magisk, orientalsk eventyrslot med tårne og en eventyr-sø. Balloner i loftet fungerer som måner og stjerner, og fra kassen tilføjer Johanne en bugtende slange, glimmerblomster og glansbilleder med dyr fra ørkenen.
En enkel installation der indbyder til at bygge videre på kendte eventyrfortællinger, og til mere konkrete lege med små figurer og fortryllende dimser.

Det virker fordi

Måske var projektets begyndelse for Johanne, forbundet med en vis frustration; for hvad skulle hun dog "finde på"? Netop denne frustration kan være drivkraften til at finde nye løsninger. Faktisk blev Johanne sat i en situation, hvor hun blev bedt om - og fik muligheden for, at gøre noget på en anden måde end hun plejer.
Ifølge kreativitetsforskningen er det en anerkendt forståelse, at et af de første trædesten udi en kreativ proces, er at turde se sin situation i øjnene, også selvom det er et lidt frustrerende og ubehageligt sted. Næste skridt er så at turde give slip på det vi ved, for at kunne afsøge nye muligheder. Da Johanne havde taget disse første skridt, fik hun pludselig øje på det legende aspekt der var i toiletrullerne. Herudover begyndte hun med det, der var lige for hånden; "skrald", hvilket tilføjer et bæredygtigt perspektiv til hele processen. Ofte når mennesker tør slippe sig selv løs, og der åbnes op for et kreativt rum, opstår der også helt naturligt et bæredygtigt perspektiv - en winwin situation. Og det er helt basalt i denne sammenhæng, da det vel er noget af det vigtigste vi skal give videre til vores børn; At turde gøre noget andet end det "man" plejer, og at opfinde nye og bedre måder at være i verden på. Det er en bæredygtig og legende tilgang til hverdagen.
Læs mere om kreativitet i bogen "I Bad med Picasso".

Sted

Børnenes legeværelse er lavet om til en eventyrhule. Der står en lille seng fyldt med balloner og midt på gulvet står det orientalske eventyrslot. I en af skufferne, hvor der normalvis er bleer, er der i stedet et land bygget af toiletruller og en skov af kogler og svampe. Skuffen er i børnehøjde, så de selv kan røre og kigge.

Børnenes reaktioner

Børnene var overraskede over deres "nye" værelse, særligt de glimtende ting vakte deres nysgerrighed. De var helt tydeligt interesserede i skuffen, og forundrede over den anderledes indrettede ble-skuffe. De tørrede appelsiner duftede og satte flere af deres sanser i gang.

Materialer

Toiletruller
Farver
Dåser, julekugler
Tørrede frugter
Balloner
Ørkendyr, sand
Lyskæde til loftet som
kan imitere stjerner
Overraskelser til skuffen. Det kan
være hvad som helst

Susanne

AT GØRE DET VELKENDTE UKENDT - LEGEHUSET

Med det samme er det tydeligt, at der er sket noget med det velkendte legehus. Der hænger et sort klæde foran indgangen og indenfor venter et eventyr.

Tanken bag

Susanne har pyntet legehuset med levende lys i små glas. Tre af glassene er malet med håndaftryk fra de tre børn, der skal videre i børnehave ganske snart. Det er Susannes afskedsgave til dem.

Der hænger papirbånd langs væggene og formiddagsmaden er klar; toast der i dagens anledning er udstukket med en blomsterform.

Fra kassen, som står inde i legehuset, bliver der pyntet yderligere med fe-klister-mærker, glimmerblomster og pompom'er i mange farver. Desuden har Susanne en havestork, som børnene på eget initiativ fodrer med glimmerkugler fra kassen.

Legehuset lægger op til små samtaler om farver, feer og eventyr i denne helt særlige nærværende stemning.

Det virker fordi

Der er skabt en stemning der griber børnene, og de sansemæssige indtryk udfolder sig på flere områder; både synet, smagssansen og følesansen er sat i spil og bliver forstærket. Der er på denne vis muliggjort det man kalder en multimodal erfaringsdannelse, hvilket betyder at der åbnes for, at der kan dannes erfaringer på tværs af flere sanseområder.

Jo flere erfaringer med at møde verden på denne måde, jo bedre og mere bæredygtigt grundlag tilegner børnene sig for at kunne forstå, erkende og lære.

Sted

Legehuset kender børnene ud og ind, og de bruger det hver dag. Netop derfor blev de særligt overraskede over den magiske stemning der over nattens forløb havde indfundet sig. Det gamle velkendte sted er blevet transformeret til et "velkendt-nyt" sted.

Børnenes reaktioner

Der er dunkelt men hyggeligt, og børnene bliver med det samme stille og kigger med store øjne.

De blomsterformede sandwich er tydeligvis sjove at spise, og denne lille detalje bliver til ægte hverdagsmagi for børnene.

Materialer

Kageudstikkerform
Glas
Glasmaling
Stearinlys
Papirbånd i forskellige farver

Laila

SKATTEJAGT OG OVERRASKELSER

Laila har bogstaveligt talt vendt spillet på hovedet, og inde i det gamle skab venter eventyrene.

Tanken bag

Laila har haft særligt fokus på sprog, og har afsøgt måder at gøre det spændende for børnene at udvikle ord og sætninger. Derfor er hele legeværelset fyldt med billedekort der gemmer sig her og der, også i loftet. Kortene er en del af et brætspil som spilles ved bordet, en skattejagt efter ord. Laila har observeret, at det har motiveret børnenes interesse for nye ord.

Herudover er Laila i gang med at tømme en gammel skænk der står i køkkenalrummet, hvor børnene primært er. Indeni installeres en lyskæde og skænken fyldes med billeder af feer fra gamle børnebøger, kunstige blomster og kunstgræs, og et magisk røre-føle-se-kigge-dufte univers er skabt til børnene. Tanken er at udskifte indholdet alt efter fokusområder og årstider.

Særligt på loppemarkeder finder Laila gamle ting og sager, der er visuelt interessante og sjove for børnene at udforske.

Det virker fordi

Laila inddrager to forskellige slags installationer i sit Hverdagsmagi-projekt. Begge har til fælles, at hun arbejder rumligt; i det ene tilfælde åbner og forstørrer hun rummet, og i det andet skalerer hun ned, og bygger et lille miniature sanseland. Hun giver rummene mulighed for at være mere rum end det, de er til hverdag; et køkken og et legeværelse bliver udvidet med et opdagelsesland og et sjovt læringsunivers.

Det er betydningsfuldt for børn at de i en tidlig alder bliver præsenteret for læring, som noget positivt og legende. Deres åbenhed og nysgerrighed for det nye de skal tilegne sig (i dette tilfælde, sprog), vil etablere sig som en såkaldt arbejdsmodel, et følelsesmæssigt, kropsligt og kognitivt minde, hvilket vil følge dem op i skolealderen. Læs mere om arbejdsmodeller i bogen "Barnets Interpersonelle Verden".

Sted

Laila har valgt at anvende legeværelset til sin fulde udnyttelse. Hun bruger bogstaveligt talt hele rummet, oppe og nede. Herudover skaber hun et rum i rummet, som hun gør med skænken i køkkenet. Hun inddrager altså mere end blot et enkelt lokale i sit hus.

Børnenes reaktioner

Børnene var meget optagede af kortene i loftet, og særligt de større børn brugte lang tid på at finde de enkelte ord og billeder. Desuden var de meget nysgerrige og spændte på det tomme skab, som snart skulle rumme væsentligt mere liv.

Materialer

Brætspil med billeder og ord, der passer sammen
Skab med låger
Lyskæder
Kopier af gamle billeder eller bøger med fine motiver
Kunstige blomster
Kunstgræs eller græslignende stof

Mona

DET STORE TINGFINDERTRÆ

Det store, gamle, trygge træ er begyndt at vise sig fra en anden side end det plejer. Det er blevet levende på en helt ny måde.

Tanken bag

På Monas store træ i haven, er der i nattens løb vokset mange skøre ting frem. En blæksprutte, badeænder og alverdens andre ting har fundet vej op i det store gamle træ, der danner tag over børnenes legeplads.

Tanken er at hænge eksempelvis frugter og store blomster op til sommer, og fylde små ting og lys i syltetøjsglas til efterår og vinter. Om sommeren kan man ligge på tæpper og spise sin madpakke under det grønne tag, eller bare ligge nyde solens glitren i de grønne blade. Vinter kan byde på ly og små, lune lys.

Alle muligheder er til stede med udgangspunkt i træet og dets store grene, og man kan få øje på trækronens kighuller, hvor der kan gemmes alverdens ting.

Træets små hemmeligheder er oplagt til at fortælle historier og eventyr ud fra. En rigtig god idé, som tager udgangspunkt i det sted, hvor børnene befinder sig til hverdag. Tingfinderræet er desuden god til at lære nye ord fra sig. Det kan være at tælle, lære dyrenavne, navne på forskellige former eller at tale om årstiden.

Det virker fordi

Mona har transformeret en helt central og naturlig del af børnenes hverdag. Hun har tilføjet uderummet noget lidt unaturligt og unormalt, hvilket vækker forundring hos børnene. Forundring i trygge rammer, og med en tillidsfuld og omsorgsfuld voksen ved siden, skaber ro og rum for nysgerrighed og udvikling. Der skabes grundlag for at bygge og fabulere, for at skabe nye fortællinger og narrativer ud fra det vante, naturlige og "gamle" i hverdagen.

Sted

Det store mirabelletræ i haven er centralt placeret, og er midtpunkt for Mona og børnenes udeliv hver dag, og det danner en særlig, naturlig ramme om livet i haven.

Børnenes reaktioner

Børnene kigger forundret op i træets grene og overraskes tydeligvis over forvandlingen. Mona kigger op sammen med dem, og peger og taler om det, der nu kan ses oppe imellem træets grene.

Materialer

Snor
Forskelligt legetøj
Blomster, frugter, grøntsager
Papirsommerfugle
Alt hvad man lige har ved hånden eller kan finde på. Kun fantasien sætter grænser her.

Karina

EVIGGLAD & LILLE PETER

På toppen af Karinas legehus er edderkopper og mariehøns flyttet ind, og plankeværket har fået nyt liv.

Tanken bag

Uderummet hos Karina er blevet transformeret. På det ene plankeværk sidder krybdyr i mange farver, på det andet hænger vaskebørster med øjne, der ligner mærkelige godmodige dyr. Den sidste del af plankeværket er pyntet med krydderurter der stimulerer sanserne.

På legehusets tag er der et tæppe af grønt græs, hvor fine røde mariehøns og edderkopper med lange ben har fundet deres plads. De er malet på sten og derefter limet fast på taget. En virkningsfuld måde at pynte et plastiklegehus der som regel ikke emmer af sjæl. Loftet indenfor pyntes med glitterstjerner og blomster fra kassen.

Herudover har Karina lavet en lille strand i en gammel udekommode. I skuffen er der sand og strandskaller, og duplomænd ligger og soler sig på taget. En direkte invitation til at gå på opdagelse i skuffens lille univers. Herudover er skaller også hængt op i tagrenden ovenfor, og afgiver således også en særlig lydatmosfære.

Det virker fordi

Igen finder vi en bred integration af sanseindtryk, der stimulerer børnene på flere planer, og i overkommelige doser.

Mere konkret er sanseintegration den proces, der i barnets hjerne organiserer sanseindtrykkene fra omverden, og afbalancerer og støtter barnets læring og udvikling. Karina sætter gang i både både syns-, høre, føle og den rumlige sans, men på en ganske blid og afbalanceret måde. Sammensat stimulerer disse sanser en fornemmelse af kropsbevidsthed, kroppens placering, følelser, berøring og selvopfattelse.

Læs mere om sanseintegration i bogen "Bevægelse og Udvikling"

Sted

Karina har omtænkt sin lille gård hvor børnene har deres daglige gang. Plankeværket er blevet vækket til live med duftende krydderurter, og legehuset som hun synes var meget plastik-agtigt har fået nyt liv.Hele uderummet er blevet forvandletog har fået et andet liv.

Børnenes reaktioner

Børnene er ivrige efter at få fingrene i duplomændene og pille i sandet og ved de små paraplyer. Dyrene på rækværket bliver mødt med både glæde og en anelse tilbageholdenhed, der hurtigt blive vendt til det modsatte, da de rører ved dem og begynder at sætte ord på dem. Børnene virkelig glade ud for deres nye omgivelser, og alt bliver vendt og drejet og nysgerrigt undersøgt.

Materialer

Grønt imiteret græs
Sten
Maling (skal kunne tåle vand. Ellers brug lak til at fæstne farven med)
Krydderurter
Bøtter der kan hænge (IKEA)
opvaskebørster med øjne (Flying Tiger)
Legetøjsdyr
Skuffe med sand
Duplomænd
Drinksparaplyer
Muslingeskaller (både til skuffen og til at hænge op)
Snor og lim (der kan holde til udendørs brug)

Mona Agnethe

NATURSANSNINGER

Natur, sommer og genbrug. Her finder Mona inspiration til hverdagsmagien.

Tanken bag

For Mona spiller naturen en helt særlig rolle. På legeværelset hænger der derfor fine, håndlavede uroer med pindsvin, svampe og en masse af naturens andre små væsner. Alt sammen lavet af genbrugsmaterialer.
Børnene og Mona tog på tur for at kigge på snegle, så de kunne lære sneglenes natur bedre at kende. Efterfølgende gik de i gang med at lave et sneglebo, hvor sneglene kunne have det godt og børnene kunne blive ved med at studere de små skabninger
En forundringsspand fyldt med sand venter herudover i sandkassen. Ivrige fingre begynder at grave og frem fra sandet dukker muslingeskaller i forskellige farver og former. Sneglene vækker stor glæde og er en fin måde at lære om forsigtighed overfor små dyr. Nogle børn vil have fingrene i dem straks og andre er lidt mere observerende. Opmærksomheden er stor fra alle, både fra de store børn og de helt små.

Det virker fordi

I dag kan småbørns primære fysiske omverden beskrives ved to aranaer; hjem og institution, her dagplejen. Tidslommer med plads til fordybelse, udeleg og fantasi er heldigvis prioriteret af de fleste forældre og dagplejere. Et sted, vi finder rum til at prioritere netop dette, er ude i naturen. Naturens sanselige kvaliteter er kendetegnet ved bla. at give indre ro og stressfrigørelse. Mennesket er i naturen fri for distraherende indtryk som støj og massekommunikation, og til gengæld mødes man af en mangfoldighed af farver, former, dufte og lyde der stimulerer sanserne i harmonier, som ikke virker uoverskuelige på sindet. Det er helt grundlæggende at børn, inden de møder verden med farer som negativ stress og udbrændthed, bliver forenelige med at naturen er en del af dem selv, og at det er her de bla. finder ro og nærvær med sig selv og andre.
Især små børn magter ikke at undertrykke kroppens og sansernes impulser ret længe ad gangen, så de skal lære at skifte imellem den "koncentrerede" og den "spontane" opmærksomhed. Hvor den koncentrede opmærksomhed er i brug ved målrettede opgaver som indlæring af tidlig sprog, bogstav og talforståelse (kognitiv træning), er den spontane koncentration kendetegnet ved en umiddelbar restituerende tilstand af nydelsesfuld væren og kognitiv hvile. Disse to tilstande skal være i balance, og det er netop her naturmiljøet er yderst givende; sanserne gives fri til at gå på opdagelse, og bevidstheden kan vegetere. Mona Agnete har netop formået at indfange noget af dette; hun åbner naturen for børnene, naturen er hjemme hos hende, endda helt inde bag murene. Denne iscenesættelse giver børnene en virkelig og umiddelbar adgang til naturen. Læs mere om nærvær i naturlige omgivelser i bogen "Nærvær i Pædagogisk Praksis", kapitel 9.

Sted

Mona og hendes dagplejebørn bruger en stor del af tiden udenfor, derfor har Mona primært fokus på uderummet. Legehuset bliver pyntet, og sandkassen klargjort, og der må graves, undersøges og rodes uden tanke på at det bliver beskidt. Mona har desuden bragt "udenfor" indenfor ved at opsætte uroer i legeværelset der uddyber/bekræfter børnenes naturoplevelse.

Børnenes reaktioner

At røre ved snegle og at begrave hænderne i sand og finde skjulte skatte, er en helt særlig oplevelse for børnene. De kigger og lytter fokuseret og stille og roligt begynder de at røre sneglene og gå på opdagelse i sandet. Mona fortæller dem lidt om hvad de gravede op, og hver gang der kommer en ny musling frem med en anden form og farve, er forundringen stor.

Materialer

Genbrugspap og papir
Nål og tråd
Spande
Blade, græs, kviste
Sand
Skaller og sten

Hanne

HYGGEHULEN

Åben himmel og lyden af skaller der slår blidt mod hinanden.
Et lille helle i det gamle gyngestativ, der lokker med tæpper og bøger.
Her får både børn og voksne et roligt og nærværende øjeblik.

Tanken bag

Sansegyngen hænger i et gyngestativ ude i Hannes have. I dag er den dog anderledes. Den er nu en del af en hule, der indbyder til en rar og rolig stund. Hanne har hængt et stort stykke stof på den skrå side af gyngestativet, så der er skabt et rum under åben himmel.
Over børnenes hoveder hænger strandskaller i snore, der skaber små lyde i vinden. Hanne har lagt puder, tæpper og bøger i gyngen og børnene er oppe i gyngen med det samme. Tanken er at pynte stoffet med forskellige ting; små sommerfugle-glansbilleder, snefnug af vat, blomster etc. og ligeledes at hænge, eksempelvis æbler, fjer, julekugler i snorene alt efter årstid og lyst. Muligheden for at skifte ud er spændende og åbner op for et hav af små magiske hverdagsoplevelser.
På gråvejrsdage kan en batteridrevet lyskæde f.eks. hænges op og skabe lidt ekstra hygge. Bøgerne ryger et par gange ned på sandet under gyngen, det samme gør puderne, så bøgerne skal være lidt hårdføre og puderne det samme.

Det virker fordi

Ligesom børn lærer at være nærværende ved bl.a. at være givet det rette rum og en rollemodel i en nærværende voksen, ligesådan lærer de også at rette opmærksomheden. De udvikler en såkaldt "viljestyret opmærksomhed". Børn fødes med en umiddelbar nysgerrighed og opmærksomhed overfor verden, og den viljestyrede opmærksomhed er en videreudvikling af denne medfødte og mere spontane form for opmærksomhed. Hverdagen er fyldt med intense ydre stimuli, der kan resultere i at tanker og opmærksomhed vandrer tøjlesløst afsted i mange forskellige, og nogle gange forvirrende retninger. Derfor er det grundlæggende for børn (og for voksne) at vi, til en vis grad lærer at viljestyre vores opmærksomhed, så vi kan sortere og koble af fra alle indtrykkene.
At lære dette kræver et vedvarende samspil med en voksen der er engageret i at opleve og iagttage verden opmærksomt sammen med barnet. Og hvordan gøres det bedre end igennem fælles æstetiske oplevelser? Igennem at ligge og kigge op i trækronerne, for derefter at rette bevidstheden i retning af den historie der er ved at blive læst op lige ved siden af én?
Læs mere om spontan og viljestyret opmærksomhed i bogen "Nærvær i Pædagogisk Praksis" kapitel 1.

Sted

Sansegyngen i Hannes have, er et velkendt sted for børnene. Et sted de til hverdag er vant til at færdes. Det trygge, kendte sted bliver nu "fornyet" og indbyder til en magisk stund.

Børnenes reaktioner

Børnene er med på idéen. Gyngen er med det samme fyldt med børn, der alle vil hygge og kigge i bøgerne. En enkelt lægger sig, og kigger op i de grønne træer og lytter til skallerne. En anderledes oplevelse i alt det velkendte er tydeligvis sjovt og velkomment.

Materialer

En sansegynge i stativ
Strandskaller (her er der brugt østers, der har en god størrelse)
Snor
Et stort stykke stof eller lagen
Puder, tæpper
Bøger
Glansbilleder med forskellige motiver
Lyskæder
Hæftenåle eller lign. til at hænge tingene op med

Lene

DUKKEHUSFORVANDLING

Et gammelt dukkehus er blevet til et sansehus hvor fantasien får fuld frihed. Farver, materialer og lys danner tilsammen et helt og aldeles magisk univers.

Tanken bag

Lenes ide tager udgangspunkt i et gammelt dukkehus, fundet på Den Blå Avis. Først da hun stod i værkstedet, begyndte ideen at udvikle sig, og der opstod lige så stille et hus, der fuldt ud spiller på alle sanser, både hos voksne og børn.

Et af rummene er fyldt med spejle. På den lille bagvæg sidder en lysende sommerfugl og skifter farve, og på bunden er små farvede glassten der, alt efter hvilket øje der ser, giver associationer til små fisk. Et andet rum er fyldt med sandpapir. Det giver en dejlig kradsende lyd, og der vokser rødder ned igennem loftet. Det vil bestemt prikke til fantasien for særligt de lidt større børn. Et tredje rum er fyldt med gule fjer og et fjerde med vat. I begge rum ligger der en malet østersskal, eller som børnene selv formulerer det; en isbjørn og en fugl. To andre rum igen er fyldt med dyr, hø og mos, noget der er blødt og noget der stikker.

Taget er dækket af muslingeskaller og på siden af huset vokser grønne grene. Et stærkt sanseligt hus der vækker fantasien til live for både børn og voksne. Et lille kunstværk, der viser hvor langt man kan komme med det man har for hånden, og at det virkelig kun er fantasien der sætter grænser.

Det virker fordi

Lenes hus ligger op til mange emner. Eksempelvis fortælling af historier inspireret af husets rum og indtryk, eller blot som sanselig stimulering der maner til forundring og sætter skub i fantasien.

Sansningen er, som nævnt tidligere, grundlaget for barnets oplevelse af- og erkendelse om verden. Når omgivelserne tilbyder vekslende æstetiske oplevelser og udfordringer, tilegner det sig både sansemæssige, kropslige, følelsesmæssige og kognitive erfaringer, der sætter sig som en slags tavs viden i hele deres organisme.

Netop derfor er hverdagens små æstetiske oplevelser, ligesom Lenes hus, noget der sætter gang i en bevægelse hos børn. Og det at blive æstetisk bevæget er altså ikke kun forbeholdt den fine kunst på museer og teatre, det kan sagtens udløses hjemme på legeværelset.

Kunsten forbinder sig helt grundlæggende med menneskets iboende lyst til at lege, og denne lille installation er et værk i sig selv, som skal indåndes, opleves, sanses, erfares, leges og gives fri til fantasien.

Sted

Et dukkehus der ikke står permanent på noget værelse, men kan tages med rundt i huset. Leg med huset er en aktivitet betinget af, at Lene er til stede, da det sandsynligvis helst skal ske med en vis forsigtighed.

Børnenes reaktioner

Børnene er ellevilde, og vil med det samme røre og snakke om alt hvad de ser. De større børn ser hurtigt alverdens ting i rummene; at det er koldt i rummet med vat, hvor der også er en isbjørn, at der er en kylling eller en fugl i rummet med de gule fjer og spejlrummet der udsender et "ekko" af børnenes ansigter. Alle de forskellige teksturer og materialer er spændende og magiske for de små hænder at røre ved, og der bliver duftet til både mos og halm.

Materialer

Dukkehus
Mos, halm, fjer, vat, muslingeskaller,
dyr
Lim
Spejle
LED lys med batterier
Maling, tapet
Alt hvad man finder og har
i sine gemmer

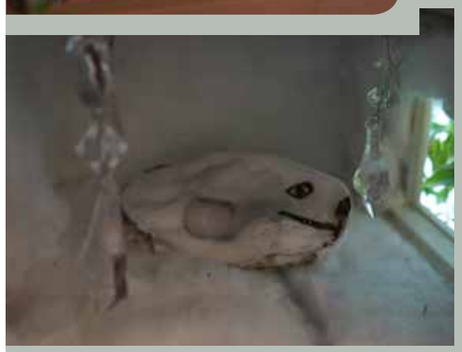

ideer & links

Nu har i forhåbentligt fået blod på tanden. Her følger adresser på steder,
hvor man kan forundres og der kan søges inspiration.

Denne side er vild og der er mange steder man kan lede efter inspiration til nye projekter.
Vi har udvalgt disse tre, så kan den ivrige selv gå på opdagelse:
http://www.thisiscolossal.com/category/craft/
http://www.thisiscolossal.com/category/food/
http://www.thisiscolossal.com/tags/nature/

Vild madinspiration:

http://marijevogelzang.nl/portfolio_page/veggie-bling-bling/

Hurtige ideer til små kunstværker:

http://camillakorsgaard.bloggerspoint.dk/2017/09/lav-kunst-med-dit-barn-diy-maleri/
http://septemberblog.dk/bladkunst-med-efteraarsblade-billedkunst-diy.html
http://www.denkreativeafdeling.dk/blog/

Fordybelse i læsestof:

https://www.aabenraa.dk/media/684342/ideer-til-lege-med-det-lille-barn-dagplejefolder-2.pdf

"Skuffer er en fantastisk ting, da de er nemme at fylde med overraskelser og det er let at udskifte "skuffeinstallationen" fra dag til dag eller uge til uge". Citat Katrine Weigelt.

litteratur

Bøger:

"Bevægelse og Udvikling". Lise Ahlmann, 2008, Christian Ejlers' Forlag, København K.
"I Bad med Picasso – Sådan bliver du mere kreativ". Lene Tanggaard & Christian N. Stadil, 2012, Gyldendal Business, København K.
"Nærvær i Pædagogisk Praksis – Mindfulness i skole og daginstitution". Redigeret af Lone Svinth, 2010, Akademisk Forlag, København.
"Spædbarnets interpersonelle verden". Daniel N. Stern, 2005, Hans Reitzels Forlag.

Netmedier:

"Børn, kunst, kultur i en hverdag der dur - Inspiration til pædagoger, lærere, kunstnere og kulturformidlere ". Kulturstyrelsen, 2013: https://slks.dk/fileadmin/user_upload/0_SLKS/Dokumenter/Boern_og_unge/Publikationer/4__kap._1.pdf

"Master for en styrket pædagogisk læreplan". Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling, 2016:
http://socialministeriet.dk/media/18433/master-for-en-styrket-paedagoiske-laereplan.pdf

"Dagtilbud skal ikke være førskoler". Artikel af forskningschef, ph.d. Andreas Rasch-Christensen, VIA University College, 2016:
http://www.via.dk/om-via/presse/artikler/dagtilbud-skal-ikke-vaere-foerskoler